

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39

Fylke: Rogaland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Tokndal

Emne: Høgtidsmat ved
familiefester

Bygdelag: Bakka bygda

Oppskr. av: Tobias Sel

Gard: Sel

(adresse): Hauge i Dalane

G.nr. 40 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Både og.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

	Fødselen	SVAR
1		Ja
2		Både enkeltvis og i grupper men helst enkeltvis.
3		Heri hver tok med hvad de selv syntes passet best.
4		Heri det var ikke noen bestemt dag, men de skulle helst komme med "senjematen" før kona hadde stått op. Jeg vet der var en kvinne som engang sa: "Eg tatte mest sjittlig, eg trepte henne i gangen". Da hun kom med senjematen hadde nemlig kona stått op. Annen og tredje dag var og er de almindelige til å komme med maten.
5		Hvis det ikke var en nær slektning f.eks en søster eller datter gikk de ikke mer enn en gang.
6		De forskjellige tider har hatt forskjellige mat. For århundredskiftet var det bare graut-risgraut og kanskje gummme. Siden har

det fulgt som perler på en snor
søtsuppe, kaker, konditoraker, og nå
bløtkaker.

7 Det har ikke vært skik å gå mer
enn en gang.

8 I den tid det var graut var det
et almindeligt fat eller Stein-
tøfterin, var det søtsuppe et
spann, nå med bløtkake et
kakefat.

9 Det kaldtes senjemat.

10 Hvis kona var rask og i vigin
gikk hun, ellers kunne nok det
rene eller tjenerkjentene gå.

11 Hvis det var en søndag og det
var en nær betjent eller
slekting kunne mannen være
med

12 De fikk alltid traktering, men
der var ikke satt noen bestemt
ret. Der var ingen forskjell på
^{om det var} gutt eller jente

13 Her er ingen tradisjon at det var
noen ekstra gjestetid

14 De fikk traktering med det som-
me, men ikke noe seinere.

15 Ja.

16 Der var nok noen som sendte
graut helt til omkring første
verdenskrig, men de begynte
med søtsuppe omkring år-
hundred skiftet. Konditor-
aker og bløtkaker er det helst
nå etter siste verdenskrig en
har brukt, noen mer ikke.

- alle bringer blomster.
- 17 Nei ikke tale om slikt i eldre tider
- 18 Nå har de for størstedelen en gave
gjørne et par strømper en trøiv eller
lignende
- 19 Ikke før barnet ble døbt, da var
det som regel bare fadderne hos
almindelige folk.
- 20 De kalte det så i eldre tider
- 21 Har ikke hørt at der ble sendt
sendinger, noen bestemt spise
sæddel har jeg ikke hørt om
- 22 Hver sendte hvad de ville, her
var ingen regel at hun som
skulle holde barnet over døben
skull gi mer enn de andre.
- 23 Nå er det for det meste et helt
selskap, med venner og slekt-
ninger, men de kan naturlig-
vis ~~variere~~ sterkt. Maten er
til middagen stekt, ellers
konditorvarer med bløtkaker
og annet godt. Ingen av
gjesterne bringer sending,
bare gaver ellers.

B. Fødselsdag

- 24 a Nei ikke blandt det gjøvne folk
b Det var nok skjelden
- 25 Helst bare for eller ved runde
tall.
- 26 Det var og er venner og slekt-
ninger som var og er budne, det
er nok meget skjelden at ubud-
ne gjester kommer, de sener.

4
heller søjkoningsknings telegram
eller blomster med kort.

27 Det er skik å gi gaver, ikke
bare av gjestene, men også av
andre.

28 Ved nesten alle festlige anled-
ninger i eldre tider var det
krinte (pås-mörte) lufser, gumm-
me, og kanskje risgraut. Men da
ble ikke gjort noe vesen av
fødselsdagen utover bygden på
de siste 30-35 år.

29 Nå er det gjerne et stort selskap
- helst ved runde tall, med-
der serveres sjokolade, kondi-
torvarer og bløtkake med lys
på - og der gis gaver.

O Kompfirmasjon.

30 Der var ingen som helst tilstel-
ning. I riktig gamle tider om-
kring 1814 var der mange som
endog lærte klær.

31 Ja nå holder de komfirmas-
sjons selskap og ^{gir} gaver til den
store medalje. En kan si det
kom i bruk etter den første
verdenskrig eller omkring 1920
d. v. s. utover landsbygden

32 Det har aldri vært i bruk
med sendinger til komfirma-
sjonen. Sendingenes tid^{er}aldre
var endt da komfirmasjons-
selskapene begynte.

32 Først og fremst er det slekt-

Ældre sprunget over 32

- ninger, så er det venner og kære
 rater. Noen ber jo også læreren
 og presten. Sommetid blir disse
 to budne på flere steder, da
 skal der gjerne litt diplomati
 til fra deres side, for at ingen
 skal bli fornærmet
 34 ja det er skikk å gi gaver. De
 som er budne er liksom de
 gjeveste og gir gjerne de største
 gaver men andre gir også tildels
 ganske store gaver
 35 nei

B Bryllup

- 36 nei
 37 Her menes antagelig forlovelsesgjæstebud
 I de spartanske forhold her var i
 eldre tider utover landdistriktene
 var der neppe svært mange slike
 nå er det nesten alltid slikt selskap
 38 a. Der var mange, antagelig omkring 6
 b Det sikre var risgraut, man ba og
 fik melk så kokte en graut med
 kanel og sukker på. Så var det
 klinte lepsse. Når lepsene ble loakt
 og ble "rødde" d.v.s en har en
 blanding av smelk, potetemel,
 og sukker og vetet lepsene med
 dette men en rand ble der i-
 gjen som ikke ble "rødd" eller
 vetet, denne ble klippet av
 Så ble der smurt tykt med
 smør - ca 2 ^{tommer} bredt lag rundt
 lepsen, dette er "klinte lepsse"

Når de skulle serveres ble de klippet
i strekker og var fast mat ved
alle retter - og så gummé. Bekkeføl-
gen husker jeg ikke.

c De som er nevnt i c.

d Husker ikke mer enn 2 dages
bröllop. tror ikke det var noe e-
gentlig fast program. Den alle-
steds nærværende gravt var da

39 Tror det var omkring 20 klinte
lepser og så gummé.

40 jeg tror det var så.

41 Nei

42 Lønning

43 Var det en yngre husmor og
ikke for langt borte gikk den-
ne for en stor del. Var det langt
borte tok en gjerne med søn-
ningen om morgenen, eller hvem
som helst i huset kunne gå
med denne ^{om kvellen} f.eks en voksen datter.

44 De fik naturligvis bevertning, har ikke
hørt noe særskilt navn på denne.

45 Nei, ikke før brölloppet var slutt

46 Det var alltid en "kjøgemester" eller
husbond. "Hlumatsendinga" sto
husmoren for, det var hun som
"la i spanne" eller korgen.

47 Nei her er nok ca 50 år siden det
sluttet

48 Her er et ungdomslokale som
en bruker for det meste, når
ikke brölloppet holdes hjemme.

49 Det er skjelden

- 50 Ydå tilfelle får de disse likevel
men som sagt er det meget skjit
den noen reiser bort da.
- 51 Det er helst bare runde tall.
B. Gravøl
- 52 Det var blekt venner og naboer
Det var en voksen mann fra søn-
gehuset, f. eks. eldste søn hvis
det var foreldrene eller faren
hvis det var en av barna.
De gikk fra hus til hus
- 53 Flere dager gravøl hadde man
sluttet med lenge før min tid
så jeg vet lite positivt om det
- 54 Når folk kom om morgenen var det
lelse og gumme (senere som jeg kan
huske stumperkive (smørbrød)
og kaffe. Senere gjørte et mål-
tid til før de gikk med den
avdøde. Serveringen foregikk
på langbord eller flere bord
sat i rekke. Hadde man ikke
nok borde selv, lånte man.
Siddesplasse ble ordnet ved at
en satte stole i en bestemt av-
stann fra hverandre, og la
almindelige bord på disse så
der ble sitteplasse langs hele
langbordet. til sine tider ser-
tes to ganger for at alle skulle
få mat. Når man kom til-
bake fra kirkegården servertes
hovedmåltidet, som for det
meste var fisk og poteter.

Så senere risgröt

- 55 Nei
- 56 Har ikke hørt noe særskilt navn
- 57 Har kunnet så lite fik man var i et nabohus, men man ordnet at sette ligkisten i låven, så der ble bedre plass.
- 58 Da hadde sendingen med seg un- tatt det var nære naboer.
- 59 Ikke i min tid.
- 60 De som kom med sendingen fik mat men der var ikke noe bra. Det noen nåhede kan minnes.
- 61 Nei.
- 62 Som tidligere sagt er her meget lang siden her var flere dages gravøl, det første var vel at öl og berusede drikke kom bort. I min barndom holdt de det gå ende ut på kvellen. Ungdommen gik gjerne til et andet hus på gården og holdt morro. Ungdom er ungdom, de eldre satt og pratet om löst og fast
- 63 Her er lenge siden du var berusede drikke i en begravelse. Bortimot 100 år, men den tid en brendte brennevin hjemme var der mange som var så beruset at de holdt på å falle ned i graven, på kirkegården ^{som den ordon. ble senket.} Så det sluttet med alkohol lenge før en sluttet å brygge maltöl

dette er der enda noen som gjør de brygger til slatten.

64 Her har og er det tvært imot. egravøl var den første samsmenkomst hvor man sluttet med alkohol. Ved brölloper f. eks serveres der nesten alltid alkohol.

65 Kirken, bedehuset og gamlekjennet i byen ligger nær hverandre. De allerfleste setter ligkisten inn på gamlekjennet før begravelsesdagen. De innbudte blir innbudt å komme til bedehuset på begravelsesdagen kl 13. Her blir der serveret et måltid med smorrebrød med prædig desuten almindelige conclitorikaker og bløtekaker.

Kl 14 blir den avdøde båret til kirken hvor presten holder ligtalen. Begravelsen holdes som regel kl 15. Etter denne innbys de tilstedeværende til bedehuset hvor et måltid blir serveret, men en del går hjem på kirkegården.

66 Nei

67 Har aldrig hørt om noen.

68 Det kan være ca 20^{år} siden folk begynte å aventere dødfall i lokalavisene, der settes begravelsestiden og etter islekt og venner bes følge. Bedes kun på denne måte. Mange går også personlig og ber til begravelsen.
69 Se transit glosia.

8529

F. Nye fester

- 70 17 mai Nei det har der ikke
- 71 ja de fleste feier den. Her i byg-
den begynte de å feire den for
et snes år siden.
- 72 ja en hel del, de begynte for
~~et snes~~ for 3-4 år siden.
- 73 Har ikke hørt om det.
- 74 Det er vel nærmest etter hver
familie smak.
- 75 Det kom rekane på ei fjøl-
fra byen.